

NÆM 2004:114
Maglebjerg, Holsted Nord
Herlufsholm Sogn
Flakkebjerg Herred
Storstrøms Amt (Tidl. Sorø)
KUAS FOR 2003-2122-0560

BERETNING
for arkæologisk undersøgelse
af bopladsaktiviteter i form af gruber og kogestensgruber
Yngre bronzealder og ældre jernalder (ca. 1000 – 100 f. Kr.)

Daglig leder: Cand. mag. Birgitte Borby Hansen
Februar 2005

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Undersøgelsens forhistorie	2
Administrative data	2
Øvrige data	2
Topografi, terræn og undergrund	2
Målesystem	2
Udgravningsmetode	2
Undersøgelsens resultater	3
Sammenfatning og tolkning af resultaterne	8
Anlægsliste	10
Anlægsbeskrivelse	12
Fundliste og -beskrivelse	23
Tegningsliste	24
Fotoliste	25
Litteratur	26

Bilag 1: Kopi af lokalplan B51.1-1 med det undersøgte område

Bilag 2: Udplotning af GPS indmålinger. Grøfter er optrukket manuelt.

Div. kort

Kopier af originalplaner (nedsat 50%)

Abstract

Det ca. 45 ha store byggemodnede lokalplansområde ved Maglebjerg blev systematisk prøvegravet (se bilag 2). Dette resulterede i 147 anlæg, deraf mere end 100 kogestensgruber, sandsynligvis fra yngre bronzealder (ca. 1000-500 f. Kr.), jævnt fordelt over hele området. Dette giver en sjælden mulighed for at sætte fokus på og diskutere deres mulige anvendelse og rolle i et større landskabeligt perspektiv.

Øvrige større muldede gruber med lerkarskår, dyreben o.l. har sandsynligvis også forbindelse til kogestensgruberne og deres univers, idet der ingen spor fandtes af reel bosættelse (ingen stolpespor o.l.). De skal sandsynligvis dateres til samme periode eller (tidlig) ældre jernalder, en enkelt dog sikkert til yngre førromersk jernalder per. IIIa. Dette viser aktiviteter over en længere periode indenfor det 1. årtusinde f. Kr.

Den yngre stenalder er repræsenteret på området i form af en stående og hidtil ukendt dyssetomt fra ca. 3500 f. Kr., i en tilgroet remise på den sydøstlige del af området (NÆM 2004:114A).

Det samlede lokalplansområde viser således tilstedeværelsen af mange hidtil ukendte fortidsminder, fra den yngre stenalders gravbyggeri og øvrige aktiviteter i landskabet, over bronzealderens og den ældre jernalders rituelle aktiviteter i form af de mange gruber, udsnidsområde med flint (NÆM 2004:114C) til gravlæggelse i den romerske jernalder (NÆM 2004:114B). Der har således været aktiviteter i området gennem mange tusind år.

Undersøgelsens forhistorie

Undersøgelsen var foranlediget af Næstved Kommunes projektering af et ca. 45 ha stort boligområde til parcelhusbebyggelse på hidtil dyrket større landbrugsområde mellem Fensmarkvej og varehuset BILKA nord for Næstved, lokalplan B51.1-1. Efter aftale med Næstved Kommune udførtes en omfattende prøvegravning på hele området. Der var på forhånd registreret ét sb-punkt på selve lokalplansområdet, lige øst for granbevoksningen på områdets nordøstlige del (sb. 13), i form af en løsfunden skafthulsøkse fra yngre stenalder, fundet i 1901. I udstykningen vest for arealet er fundet spor af bebyggelse fra jernalderen (sb.45), tilsvarende fra området sydøst og sydvest herfor (sb. 24 og 32). Det stærkt kuperede landskab indenfor lokalplansområdet bød på flere topografisk oplagte lokaliteter.

Administrative data

Administrativ korrespondance: se museets sag NÆM 2004:114

Undersøgelsen blev foretaget af NÆM og bekostedes af bygherren, Næstved Kommune, jvnf. museumsloven. Maskinkraft blev stillet til rådighed af bygherren. Beretning og genstande opbevares på NÆM.

Øvrige data

Undersøgelsen påbegyndtes d. 6/9 2004 og afsluttedes d. 11/11 2004. Daglig leder var cand. mag. Birgitte Borby Hansen (BBH), Roskilde, en del af tiden assisteret af BA Kim Christoffersen, Næstved, i jobtræning på NÆM. Stud. mag. Jonas Christensen, Kbh., assisterede enkelte dage i slutningen af perioden.

Mulden blev afrømmet med en 20 tons gravemaskine på bælder, Liebherr 912/914 med 2 meter rabatskovl, fra entreprenør M.J. Eriksson. Kompetent maskinfører var Jes Vestergaard, Stensved. Bygherre er Næstved Kommune, ansvarlig Per Madsen. Der blev løbende udført tildækning af grøfter og felter efter endt registrering.

Vejret

Den første uge af undersøgelsesperioden var det endnu sommer med sol og 20-23 grader; dernæst var det omslag til mere efterårsagtigt vejr resten af september, 12-15 grader med vekslende vindstyrker, skyet men kun få regndage. I oktober var det vekslende solrigt og skyet, temperaturer hovedsagelig mellem 10 - 14 grader, enkelte dage dog omkring 5 grader (efter den første nattefrost), overvejende blæsende, stadig kun få regndage. I november faldt temperaturen yderligere til mellem 5 – 10 grader, dog med svag vind og kun lidt regn. Alt i alt overvejende udmærket gravevejr.

Formidling

Næstved Tidende 3. november 2004: "Gravplads opdaget tilfældigt" af journalist Poul Bonke Justesen (omhandlende den stående uregistrerede dyssetomt).

Topografi, terræn og undergrund

Området ved Maglebjerg er præget af et stærkt kuperet landskab, med adskillige små og store bakker og plateauer, omgivet af nu opfyldte og delvist bortdrænede mosehuller, vandløb og søer, der nu nogle steder kan ses som lavninger i terrænet. De opfyldte vådhuller blev påtruffet i stort tal over hele området, ofte ikke mere end 10-20 m store. Dog sås også større strøg som kunne følges over flere grøfter.

Undergrunden præges af stiv sandet gullig ler, oftest meget fyldt med sten og flintknolde. Stedvist ses grusede og sandede partier.

Målesystem

Der er ikke anvendt noget overordnet målesystem. Alle grøfter, felter og anlæg er hurtigt og nemt indmålt med GPS, enten direkte eller tegnet i forhold til målepunkter, der ligeledes er stedfæstet med GPS (se tegninger, lister og udplottet kort).

Udgravningsmetode

Der blev anvendt den ovennævnte gravemaskine med rabatskovl til trækning af i alt 47 søgegrøfter med en indbyrdes afstand på ca. 20 meter. Grøfterne er fordelt ud over hele terrænet, parallelt med hinanden, overvejende orienteret nord-syd (se bilag 2, udplotning af GPS indmåling). Grøft 1-9 er trukket efter terrænet; grøft 10-29 er trukket efter nord-sydgående sprøjtespor; grøft 30-45 efter nordøst-sydvestgående

sprøjtespor. Større og mindre udvidelser blev foretaget i forbindelse med flere af grøfterne, hvor det skønnedes relevant (se plantegninger 1:100). Disse udvidelser bærer tillige grøftens nummer. I to tilfælde har udvidelser udvirket en egen undersøgelse under eget journalnummer, dette gælder udvidelser ved grøft 40 og 41 (se 2004:114B) samt ved grøft 5 og 6 (se 2004:114C).

Ved registreringen anvendtes almindelige skovle, spader, skelskeer, tommestokke, metalmålebånd o.l. Der blev gjort optegnelser på papir i løsbladssystem i gravebog samt på tegneplast. Alle grøfter, felter samt anlæg er indmålt i terrænet med GPS. Der blev taget enkelte 24x36 fotos farve papir i slutningen af prøvegravningen, da kamera afventede evt. reparation. I alt 147 fundne anlæg er tildelt en anlægsbetegnelse via arabertal. Udvalgte repræsentative anlæg blev snittet og nærmere undersøgt (se anlægsliste).

Undersøgelsens resultater

For grøfters samt felters placering i terrænet henvises til bilag 2 med GPS indmålinger med optrukne grøfter. Grøfternes hhv. nord- og sydende er angivet som ex. G1N og G1S, G2N og G2S osv. LMK angiver indmålte anlæg og målepunkter. Se også plantegninger 1:100. For nærmere beskrivelse af antal og art af anlæg i grøfterne henvises til anlægslisten og anlægsbeskrivelsen. Pløjelag er generelt 25-30 cm tykt. Ældre muldrag består generelt af lys brun homogen muld. Første betegnelse gælder undergrundens udseende.

Grøfter

Grøft 1

Gulbrun leret sand, stenet og flintholdig. Ældre muldrag i lavning. 2 anlæg.

Grøft 2

Lys gulbrun fed ler med flintknolde. I nordlige del ses 30 cm ældre muldrag. I sydlige del ses spor af ældre vandhul med lidt tørvedannelse. 1 anlæg.

Grøft 3

Lys gulgrå stenet ler. I syd del af gammelt vandhul/mosehul med tørvedannelse (samme som i grøft 2). Få meter nord herfor en kogestensgrube.

Grøft 4

Lys gulbrun sand og ler. I sydlige del ses op til 60 cm tykke ældre muldrag, i opfyldt lavning. Lidt længere mod syd ses atter 40-45 cm tykke ældre muldrag, udvaskede, derunder fugtigt sand (gammel søbund). I nordlige del tillige meget tykke ældre muldrag, op til 1 meter, der dog tynder kraftigt ud i nordligste del. 3 anlæg.

Grøft 5

Lys grågul ler, vekslende med grus. I nord ses en muldopfyldt lavning med ca. 70 cm ældre muldrag. 4 anlæg. Ved grøft 5 og 6 blev der påtruffet et ældre muldrag med indhold af en del bearbejdet flint og anlæg, hvorfor der ved grøften blev udvidet til et regulært felt til udvidet egen undersøgelse, se [2004:114C](#).

Grøft 6

Gul/grågul ler, stenet og flintholdig. Ved grøft 5 og 6 blev der påtruffet et ældre muldrag med indhold af en del bearbejdet flint og anlæg, hvorfor der ved grøften blev udvidet til et regulært felt til udvidet egen undersøgelse, se [2004:114C](#).

Grøft 7

Grågult stenet ler og sand. I syd ses muldopfyldt lavning med ca. 70 cm tykt ældre muldrag. Lige øst for udvidede felt 5-6 ses spor af opfyldt vandhul lige neden for feltets ældre muldrag (se 2004:114C).

Grøft 8

Lys gul stenet ler. Også hér påtruffet del af samme lavning som ses lige øst for felt 5-6/grøft 7. 2 anlæg.

Grøft 9

Lys gulgrå sand og ler. Stedvist ses ældre muldrag ca. 20 cm tykt, enkelte små lavninger.

Grøft 10

Stiv gul ler, mindre stenet. I syd lavning med nyere opfyldt af ler og tegl. Meget kuperet strækning, skiftende mellem opfyldte lavninger og højere partier kun med pløjemuld. Nord i grøften spor af gammelt vandløb samt 9 anlæg.

Grøft 11

Gulbrun stenet ler. I nord ses en opfyldt lavning med ca. 40 cm tykt ældre muldrag, på bakke ses kun pløjelag. Nedad bakkeskråning ses i ældre muldrag to anlæg (A 26 og 27); nedenfor bakken ses atter opfyldt lavning. På nyt plateau ses atter to anlæg (A 28 og 29). I alt 5 anlæg.

Grøft 12

Gulbrunt grus og ler. I nord ses lavning med op til 60 cm tykt ældre muldrag samt del af slanget opfyldt vandløb, samme som i grøft 10 (?). I syd ses ved foden af bakke et opfyldt mosehul med mørke lugtende lag. 1 anlæg.

Grøft 13

Fed gulbrun ler. I nord ses del af samme lavning som i forrige grøfter. På bakkehøjde ses 3 anlæg (A 42-

44). Nedad bakken ses 40 cm ældre muldlag. For enden af bakke nær lavning ses ved udvidelse ses 11 anlæg (kogestensgruber)(A 31-41). I lavning ses tørv og kalkgytje ca. 60-80 cm nede.

Grøft 14

Gulbrunt sandet ler, vekslende med sand og grus. På bakke ses 35-50 cm tykt ældre muldlag. I nord ses for enden af bakke 1 anlæg.

Grøft 15

Lyst gult til gulbrunt sand. I nord opfyldt lavning med op til 70 cm tykt ældre muldlag (del af samme lavning som set i forrige grøfter). Mod syd ses svingende ældre muldhorisonter på ca. 20-40 cm. I syd ses opfyldt lavning med muld og tørv; deri ses porcelæn, tegl og jern. 4 anlæg.

Grøft 16

Gulbrun ler. I syd ses opfyldt lavning, lige nord herfor en kogestensgrube (A 50). For foden af sydvendt skråning ses 2 kogestensgruber (A 51-52), lige ved siden af opfyldt lavning (A 53). Opad bakke mod nord ses op til 50 cm tykt ældre muldlag.

Grøft 17

Gulbrunt stenet sand og grus. I nord ses tykke fugtige muld og tørvlag i opfyldt lavning, opad bakke aftager muldtykkelsen fra ca. 20 cm til intet. I syd ses atter opfyldt lavning med ca. 40 cm tykke muldlag. 2 anlæg.

Grøft 18

Gulbrun/grågul ler. I syd ses igen samme opfyldte lavning som i forrige grøfter. Opad bakke og på plateau ses op til 50 cm tykke ældre muldlag. På plateau 1 anlæg.

Grøft 19

Grågult ler og grus stedvist stenet. Lige nord for plateau ses 1 anlæg (A 57), ved siden af ses opfyldt lavning med ca. 20 gammelt muld. På andet større plateau ses 1 anlæg (A 58).

Grøft 20

Gult til grågult ler og sand, stenet. I syd ses atter samme lavning som i forrige grøfter. Nedenfor sydvendt bakkeskråning ses 1 anlæg (A 59). På skråningen ses ca. 50 cm ældre muldlag. På bakkens top ses 1 anlæg (A 60).

Grøft 21

Gulbrunt sand/grus/ler, moderat stenet. I nord ses nedad skråning ældre muldlag på ca. 30 cm. I lavning her nedenfor ses spor af vandhul med okkerudfældninger. På plateau ses 3 anlæg (A 61-63).

Grøft 22

Gulbrunt sand/grus/ler, moderat stenet. I syd ses lille lavning med muld og tørv, muld ca. 40 cm tykt, derunder tørv på ca. 30 cm, sort og smuldrende. På stort plateau ses 1 anlæg (A 64) (samme plateau som

i forrige grøft). I nord ses opfyldt lavning samt 1 anlæg (A 65).

Grøft 23

Gulbrun stenet ler. I nord ses del af samme opfyldte lavning som i grøft 22. På større plateau ses 4 anlæg, syd herfor en opfyldt lavning. Sydligst atter en opfyldt lavning med muld og tørv. Ellers intet ældre muldlag.

Grøft 24

Gulbrunt stenet ler. Få meter fra lille lavning ses 1 anlæg. Nordligst ses 20-30 cm ældre muldlag.

Grøft 25

Nordligst i grøften, lige syd for granbevoksning, påtræffes del af gammelt vandhul, delvist opfyldt/drænet; der står endnu vand på laveste sted. I grøften ses opfyldt på ca. 40-50 cm. Sydligst i grøften 1 anlæg (A 71) nær anden lavning. Sydligst i grøften 1 anlæg (A 72) lige øst for en lavning.

Grøft 26

Gulbrunt stenet ler. I sydlige del ses på plateau 2 delvist nedpløjede anlæg (A73 og 74). Ca. 20 m nord herfor ses endnu et anlæg (A 75). Midt i grøften ses på et andet plateau 1 anlæg (A 76). Nordligere i grøften endnu 3 anlæg (A 77-79); ved lille lavning endnu 1 anlæg (A 80).

Grøft 27-29

Omkring disse tre grøfters nordlige del blev der udvidet til et større område øst og syd for endnu eksisterende vandhul, lige syd for granbevoksning (se T 9 – 15 samt Borby Hansen 2004, fig. 7). Her lå i flere mindre grupper i alt 30 kogestensgruber samt et mystisk ringformet anlæg (A 81-111). Ved afrømningen kunne det ses, at et oprindeligt vådområde på omtrent 110 m i nord-sydlig retning har strakt sig helt op til anlæggene; dette kunne erkendes i form af muldopfyld i det oprindeligt meget større vandhul eller mose, nu kun tilbage som en mindre lavning med vandspejl. Anlæggene har således været anlagt tæt ved bredden af den daværende sø. Undergrunden i området består af hovedsagelig gulbrunt ler og sand. Felterne er indmålt i forhold til et koordinatsystem, hvor tre hovedpunkter i x- og y-akse er indmålt med GPS: 45= 377/460; 46=377/500; 47=500/500.

Grøft 27

I sydenden af grøften ses et opfyldt vandhul med ca. 60 cm muldet opfyldt.

Grøft 28

I den sydlige del af grøften fandtes 2 anlæg (A 112 og 112A), nær opfyldt vandhul (samme som ses i forrige grøft).

Grøft 29

Grøftens sydende er trukket lige vest for bevoksning med stående dyssetomt (se herunder). Under en meget fed og klæg pløjemuld ses kun gulbrunt ler og

sand. I nord blev grøften ført forbi granbevoxsningens sydøstlige hjørne og videre op langs dennes østkant. Der dukkede intet op ud over ca. 60 cm tykt ældre muldlag lige ved hjørnet. Langs østkanten sås kun pløjelag over moderat stenet gulbrunt ler.

Grøft 30

Lysbrunt stenet ler.

Grøft 31

Lyst gulbrunt sand. I nord ses ca. 30 cm ældre muldlag samt 1 anlæg (A 113).

Grøft 32

Gulbrunt stenet grus/ler. I sydenden fandtes 2 anlæg (A114 og 115). Midt i grøften 1 anlæg (A115A).

Grøft 33

Meget stenet gruset undergrund. I nordlige del blev der udvidet til et mindre felt (se T 7). Koordinatsystemet er indmålt med GPS: 51=100/100, 52=140/100. På feltet fandtes 16 spredte anlæg (A116-131), hovedsagelig kogestensgruber, liggende i et ældre muldlag. Op af mulden stikker flere store jordfaste sten, som således har været synlige ved anlæggelsen af kogestensgruberne.

Grøft 34

Meget stærkt stenet grus. I syd ses 1 anlæg (A132 og 133). Midtvejs i grøftens ses 1 anlæg (A 134).

Grøft 35

Meget stenet grus. Midtvejs i grøften 1 anlæg (A 135). Syd herfor en mindre lavning, som strækker sig hen til nordvestre hjørne af remisen med den stående dyssetomt.

Grøft 36

Lysbrunt stenet sandet ler, meget fed pløjemuld. På lille plateau ses 1 anlæg (A 136).

Grøft 37

Fed gulbrun ler. I nord ses ældre muldlag ca. 20 cm, stedvist op til 50 cm; opfyldte lavninger ses to steder. Nær remisen med dyssetomt ses fed ler; ingen anlæg nær dyssen (grøften trukket helt tæt forbi remisens østkant).

Kogestensgruber

Der blev ved prøvegravningen fundet 147 forhistoriske anlæg, hvoraf omtrent 100 udgjordes af kogestensgruber. De resterende anlæg var ofte større muldede gruber med indhold af typisk skår af keramik og søndrede dyrekogler (se herunder). Få af de tilsyneladende affaldsholdige gruber befandt sig i umiddelbar nærhed af kogestensgruberne. Det er vigtigt at påpege, at der ikke fandtes direkte spor af stolper fra bebyggelse i området mellem kogestensgruberne. Disse lå således "alene" i terrænet, på bakkeøerne og plateauerne, eller ned ad disses sider, evt. nærmest på bredden af et oprindeligt vådområde.

Kogestensgruberne fordelte sig på 34 steder i terrænet, deraf var der på de 24 kun én enkelt grube. På de øvrige steder lå de enten parvis eller mellem 6 – 16 stykker i en uregelmæssig orden. Ved et opfyldt vandløb fandtes 6 gruber liggende spredt få meter fra vandløbets bred (se T 2). Langs den østlige og

Grøft 38

Fed gulbrun ler. Mod nord ses ældre muldlag på ca. 30 cm.

Grøft 39

Gulbrunt stenet sandet ler. I nord ca. 20 cm ældre muldlag, i syd ca. 30 cm. 1 anlæg hér (A 137). Lidt sydligere endnu 2 anlæg (A 138 og 139), lidt atypisk placeret næsten i bunden af lavning.

Grøft 40

Fed gulbrun ler og sand. På plateau i nord ses 1 anlæg (A 140). Ved fremkomst af mange tætliggende gruber og gravlignende anlæg udvides til større felt til udvidet egen undersøgelse, [se 2004:114B](#).

Grøft 41

Sandet stenet ler. Sydligt i grøft 2 anlæg (A 141 og 142). Nordligt ses 5 anlæg i lille udvidet felt (A 143-147). Ved fremkomst af mange tætliggende gruber og gravlignende anlæg udvides til større felt til udvidet egen undersøgelse, [se 2004:114B](#).

Grøft 42

Sandet gult ler. Tiltagende ældre muldlag nedad bakken mod syd, ca. 30 cm tykt.

Grøft 43

Sandet gult ler. Tiltagende ældre muldlag nedad bakken mod syd, ca. 30-40 cm tykt.

Grøft 44

Sandet gulbrunt ler, svagt stenet. Næsten kun pløjelag.

Grøft 45

Sandet gulbrunt ler, svagt stenet. Næsten kun pløjelag.

Grøft 46

(Foran BILKA). Gulbrunt sandet ler. Kun pløjemuld.

Grøft 47

(Foran BILKA). Gulbrunt sandet stenet ler. Kun pløjemuld. Området øst for grøft 46 og 47 ikke undersøgt – påført fyld fra byggeriet af BILKA.

sydlige kant af et tidligere mere udbredt vådområde eller mose lå flere grupper med 2 – 6 gruber spredt fordelt (se T 9 – 13). Det kunne iagttages, at det daværende vådområde har strakt sig langt mere ud end det lille vådområde der ses på marken i dag.

Kogestensgrubernes form og indhold

De allerfleste af kogestensgruberne på arealet var rundede nærmest cirkulære anlæg, mellem 50 – 250 cm i diameter. De mindste mål er dog som regel resultat af kraftig nedpløjning af anlæggene, hvor kun en bundrest kunne ses. Dog sås også gruber liggende i et bevaret forhistorisk muldlag, hvorfor disse var bedre bevaret.

Langt de fleste var mellem 80 – 150 cm brede, få over 200 cm. Enkelte af gruberne var større og amorfe, ligesom et fåtal var aflange med rundede ender, eks. 90x250, 100x190 eller 80x300 cm. Gruberne var overvejende rundbundede eller uregelmæssigt afgrænsede mod undergrunden. Få var fladbundede. Grubernes fyld bestod af muldet ofte sodet og trækulsholdig muld, mere eller mindre tæt pakket med skørbrændte sten.

Alle typer af gruber sås sammen. Det er karakteristisk at gruberne respekterer hinanden, på trods af nogle gange få centimeters mellemrum. De må derfor være anlagt mere eller mindre samlet indenfor en kortere tidshorisont.

Et udvalg af gruberne blev gennemskåret vertikalt; i snittet kunne det ses at disse hovedsagelig var mellem 20 – 60 cm dybe; en enkelt større grube var hele 140 cm dyb. På grund af grubernes store stenindhold er det langsommeligt at snitte disse manuelt, hvorfor det generelt ofte udelades. Ved anvendelse af gravemaskine ved snitning af gruber kan der opnås flere iagttagelser på kortere tid.

Grubernes indhold og datering

Stenene i gruberne virker bevidst udvalgte rent størrelsesmæssigt. Langt de fleste er mindre skærver eller sten og evt. hvidbrændte flintknolde, mellem ca. 10-20 cm; få steder sås større sten end disse. Dette kan højst sandsynligt begrundes i at det har været lettere at håndtere, transportere og pakke sten i denne håndteringsmæssigt handy størrelse. Stenene var ildskørnede i svagere eller kraftigere grad, evt. så kraftigt eller hyppigt opvarmede at de nærmest var blevet opløst til grus.

Der fandtes ikke andet end sten og trækul i de undersøgte gruber, hvorfor de ikke kan dateres præcist rent fundmæssigt. Den cirkulære form kan være en ledetråd til datering. På Fyn har man gjort den erfaring at cirkulære gruber med rundet bund næsten altid kan dateres til yngre bronzealder (ca. 1000-500 f. Kr.) mens anlæggene fra den tidlige jernalder (500 f. Kr. 400 e. Kr.) fremtræder mere ovale eller rektangulære med lige sider og flad bund. Gruberne hér kunne således antages at være fra yngre bronzealder.

Placeringen i landskabet og grubernes anvendelse

Gennemgående fænomen i Danmark er beliggenheden på plateauer eller skrånninger ned mod vådområder, vandløb, moser, enge, ådale, fjorde o.l. Der sjældent spor af direkte bebyggelse nær gruberne. Dette synes ikke at være tilfældigt. Gruberne indgår ifølge de nyeste teorier sandsynligvis i en proces i den yngre bronzealders og tidlige jernalders kult. Sydning af indpakkede madvarer mellem de gloende sten og evt. indtagelse af disse, kunne som socialt fænomen og samlingspunkt, kombineret med offerhandlinger, finde sted ved vådområderne, adskilt fra selve bopladsen. Vådområderne selv anvendtes som bekendt også som offersteder med deponering af bl.a. kostbare bronzer, dyr og mennesker.

Gruber

I samme område som kogestensgruberne, dog som regel adskilt fra disse, fandtes en eller flere større muldede gruber liggende få meter fra hinanden. Gruberne kunne være flere meter brede og evt. af amorf form. I overfladen af flere kunne der ses mere eller mindre godt bevarede lerkarskår, brændt ler, dyreknogler o.l. Et udvalg af gruberne undersøgtes nærmere. En grube med mange lerkarskår fra den sene del af yngre førromersk jernalder ca. 100 f. Kr. (A 11) tiltrækker sig ekstra opmærksomhed p.g.a. indholdet af større klumper brændt ler med strøgne glatte flader, et af disse med pålagt reliefliste og spor af hvid kalk (?) Det er uvist hvad de brændte lerklumper repræsenterer.

Andre gruber med lerkarskår, ofte dårligt bevarede, kan ud fra disse sandsynligvis dateres indenfor yngre bronzealder eller ældre jernalder (ca. 1000 f. Kr. – Kr. f.) (ex. A 55,71,73,74). Et af disse anlæg, A 73, var ekstra bemærkelsesværdigt. I den ene ende af anlægget var en lille fordybning med stenpakning og en

koncentration af lerkarskår, tillige foran en større sten. Her kunne være tale om en form for rituellet anlæg. Endvidere befinder det sig under 100 meter lige vest for den stående dyssetomt.

En aflang grube med deponerede keramikskår, direkte forbundet til to kogestensgruber (A67-68-68A) kunne endvidere udgøre en form rituellet anlæg.

Det foreslås at "affaldsgruberne" kan have forbindelse til kogestensgruberne på den måde, at de førstnævnte indeholder dele af slagtemad, knogler o.l. og anvendte beholdere, deponeret som (rituellet?) affald, mens man i kogestensgruberne har tilberedt selve (det rituelle) måltidet. De store gruber synes ikke at være direkte tilknyttet beboelse, idet der ingen stolpespor fandtes på området

Øvrige anlæg

Visse steder sås samlinger af marksten eller sandsten (ex. A 1,2,8,9), hvilket hovedsagelig tolkes som samlinger af marksten i forbindelse med dyrkning af området gennem tiden. Deres vilkårlige placering taler ikke for gravanlæg eller lignende.

Den bemærkelsesværdige ringformede grøft nær et gammelt vådområde og grupper af kogestensgruber (se T 11,12,20) kan ikke umiddelbart forklares. Da der ikke fandtes noget i fylden kan det heller ikke direkte knyttes til kogestensgruberne, men dets placering taler for en sammenhæng. Et rituellet anlæg?

Stående dyssetomt

I slutningen af september måned var søgegrøfterne nået frem til området nær en trekantet remise i åben mark. Ved at bryde igennem den tætte omkransende bevoksning ventede en overraskelse i form af en stående velbevaret langdyssetomt, ca. 10-12 x 5 meter, ca. 1 meter høj, omkranset med 10-12 store randsten. I den sydlige ende ses stenene af et muligt dyssekammer. Anlægget dateres til ca. 3500 f. Kr. Dyssen viste sig at være aldeles ukendt og uregistreret; der kendes ingen optegnelser om den fra tidligere fredningsberedninger. Den blev straks erklæret for fredet (se NÆM 2204:114A). Det er en gåde hvordan den har kunnet undgå at blive registreret – den ligger under 100 meter fra Næstved Storcenter! Lokale har dog åbenbart kendt til at der lå "noget" i remisen og det er utroligt at den har overlevet helt upåagtet. En lokal jæger havde udset sig højen som et godt emne til at etablere rævegrave i! Dyssen skal nu indgå i lokalplanområdets grønne anlæg.

Sammenfatning og tolkning af resultaterne

På det ca. 45 ha store lokalplansområde ved Maglebjerg blev der systematisk trukket søgegrøfter over hele området (se bilag 2). Dette resulterede i 147 anlæg, jævnt fordelt over hele området. Langt de fleste anlæg udgjordes af kogestensgruber, omtrent 100, liggende enkeltvis eller i mindre grupper. Disse hyppige men ofte ”oversete” og oftest fundtomme anlæg kunne her registreres og iagttages over et stort område. Dette giver en sjælden mulighed for at sætte fokus på og diskutere deres mulige anvendelse og rolle i et større landskabeligt perspektiv (se Borby Hansen 2004).

De øvrige større muldede gruber med lerkarskår, dyreben o.l. har sandsynligvis også forbindelse til kogestensgruberne og deres univers, idet der ingen spor fandtes af reel bosættelse (ingen stolpespor o.l.). Kogestensgruberne skal sandsynligvis dateres til yngre bronzealder, mens lerkarskår i de større gruber kan dateres til samme periode eller (tidlig) ældre jernalder. Én grube indeholdt således skar daterbare til den sene del af yngre førromersk jernalder (A 11) (per. IIIa). Dette viser aktiviteter over en længere periode indenfor det 1. årtusinde f. Kr.

Den yngre stenalder er repræsenteret på området i form af den stående og hidtil ukendte dyssetomt fra ca. 3500 f. Kr., i en tilgroet remise på den sydøstlige del af området (NÆM 2004:114A). Nær denne er opsamlet bearbejdet flint i form af en skraber (x 33). Lidt nordøst for dyssen blev der opsamlet en rygflække (x 32). Sydøst for dyssen blev der opsamlet et flintbor (x 34) samt en retoucheret rygflække (x 35). Dette viser aktiviteter nær dyssen, sandsynligvis indenfor dens brugsperiode. I området syd og øst for granbevoksningen i områdets nordlige del fandtes også bearbejdet flint (x 30 og 31), hvilket svarer til det omtrentlige område for findestedet af skafthulsøksen (sb. 13).

Det samlede lokalplansområde viser således tilstedeværelsen af mange hidtil ukendte fortidsminder, fra den yngre stenalders gravbyggeri og øvrige aktiviteter i landskabet, over bronzealderens og den ældre jernalders rituelle aktiviteter i form af de mange gruber, et udsnidsområde med flint fra bronzealder (?) (udgravet under j.nr. NÆM 2004:114C) til gravlæggelse i den romerske jernalder (udgravet under j.nr. NÆM 2004:114B). Der har således været aktiviteter i området gennem mange tusind år, aktiviteter der har fortsat gennem de sidste århundreders agerdyrkning og nu fortsætter med ”generobringen” af området – en ny bosættelse.

April 2005

Cand. mag. Birgitte Borby Hansen

Anlægsliste

Ved betegnelsen kogestensgrube forstås en muldet ofte sodet nedgravet grube med ildskørnede sten i varierende mængder og størrelser, evt. med trækul synligt.

Anlæg	Grøft/Felt	Tegning	GPS-punkt	Type
1	1		1	Samling af marksten
2	1		1	Samling af marksten
3	2		2	Sodet plamage
4	3	1	3	Kogestensgrube
5	4	1	4	Grube
6	4		4	Sodet plamage
7	4	1	5	Kæmpesten med muldlag omkring
8	5	1	6	Samling af røde sandsten
9	5	1	6	Samling af røde sandsten
10	5	1	6	Svagt sodet grube
11	5	1,16,17	7	Grube med brændt ler og skår
12	8		8	Svagt sodet plamage
13	8	1	9	Sodet grube
14	10	1	10	Sodet grube
15	10	1	10	Sodet grube med brændt ler
16	10		11	Svagt sodet grube
17-22	10	2	12-13	Kogestensgruber
23	10	2	12-13	Gammelt opfyldt vandløb
24	12		14	Opfyldt lavning, vandløb(?)
25	11		15	Sodet grube
26	11	18	16	Grube
27	11	3,18	16	Kogestensgrube
28	11	3	17	Aflang grube
29	11	3	17	Grube?
30	12		18	Sodet grube, forstyrret
31-41	13	3,21	19	Kogestensgruber
42	13	3,19	20	Amorf Kogestensgrube
43	13	3	20	Kogestensgrube
44	13	3	20	Sodet grube
45	14		21	Sodet grube
46	15	4	22	Kogestensgrube
47	15	4	22	Sodet grube
48	15	4,19	22	Kogestensgrube
49	15	4	23	Aflang grube
50	16	4	24	Kogestensgrube
51	16	4	25	Kogestensgrube
52	16	4	25	Kogestensgrube
53	16	4	25	Opfyldt lavning
54	17	4,19	26	Kogestensgrube
55	17	4,21	27	Grube med skår
56	18		28	Kogestensgrube
57	19	4	29	Grube
58	19	4	30	Kogestensgrube
59	20	4	31	Kogestensgrube
60	20		32	Sodet grube, bundrest
61	21	4	33	Bundrest af sodet grube
62	21	4	33	Bundrest af sodet grube
63	21	4	33	Bundrest af sodet grube
64	22	5	34	Grube
65	22		35	Sodet plamage
66	23	5	36	Kogestensgrube
67	23	5	36	Kogestensgrube

68	23	5,19	36	Aflang grube
68A	23	18	36	Grube
69	23	5	37	Stor grube
70	24	5	38	Kogestensgrube
71	25	5,19	39	Grube med skår
72	25	5	40	Kogestensgrube
73	26	5,22	41	Grube med skår og sten – offeranlæg?
74	26	5,19	41	Grube med skår
75	26	5	42	Kogestensgrube
76	26	6	43	Grube med brændt ler
77	26	6	43	Grube
78	26	6	43	Grube
79	26	6	43	Grube
80	26		44	Kogestensgrube
81	27	13	45-47	Kogestensgrube
82	27	13	45-47	Kogestensgrube
83	27	13,20	45-47	Kogestensgrube
84	27	13,20	45-47	Kogestensgrube
85	27	13	45-47	Kogestensgrube
86	27	13	45-47	Kogestensgrube
87	27	13	45-47	Kogestensgrube
88	27	13,20	45-47	Kogestensgrube
89	27	13	45-47	Kogestensgrube
90	28	9	45-47	Sodet plamage
91	28	9	45-47	Sodet plamage
92	29	9	45-47	Sodet grube
93	29	9	45-47	Sodet grube
94	29	11	45-47	Sodet grube, forstyrret
95	29	11	45-47	Sodet grube
96	29	11	45-47	Sodet grube
97	29	11,21	45-47	Kogestensgrube
98	29	11,21	45-47	Kogestensgrube
99	29	11,20	45-47	Sodet grube
100	29	11	45-47	Sodet grube
101	29	11	45-47	Sodet grube
102	29	11	45-47	Sodet grube
103	29	11,12,20	45-47	Ringformet grøft
104	29	12	45-47	Kogestensgrube
105	29	12,20	45-47	Kogestensgrube
106	29	12	45-47	Kogestensgrube
107	29	12	45-47	Kogestensgrube
108	29	12	45-47	Sodet grube
109	29	12,20	45-47	Kogestensgrube
110	29	12	45-47	Sodet grube
111	29	12	45-47	Kogestensgrube
112	28		48	Kogestensgrube
112A	28		112A	Kogestensgrube
113	31		49	Sodet grube
114	32	6	50	Sodet grube
115	32	6	50	Kogestensgrube
115A	32		115A	Kogestensgrube
116-131	33	7	51-52	Kogestensgruber
132	34		53	Grube
133	34		53	Grube
134	34		54	Aflang grube
135	35	8	55	Kogestensgrube
136	36		56	Aflang grube

137	39	8	57	Grube
138	39	8	57	Kogestensgrube
139	39	8	57	Kogestensgrube, forstyrret
140	40		58	Kogestensgrube
141	41		59	Kogestensgrube
142	41		60	Kogestensgrube
143-147	41	8	61	Kogestensgruber

Anlægsbeskrivelse

Tal i parentes henviser til lagbetegnelser på tegninger.

Anlæg 1

Samling af marksten i forskellig størrelse, delvist beliggende i pløjelag og undergrund, indenfor et område på ca. 3 x 1,5 m; markstenssamling?

Anlæg 2

Samling af marksten i forskellig størrelse, delvist beliggende i pløjelag og undergrund, indenfor et område på ca. 1,5 x 1,5 m; markstenssamling? Lige øst for anlæg 1.

Anlæg 3

Mindre og uregelmæssig sodet plamage, sodet muldet ler, ingen skørnede sten.

Anlæg 4

Lille rund sodet grube med skærver af skørbrændte sten, ca. 80 cm Ø, sodet muldet ler.

Anlæg 5

Rundet muldet fyldskifte, ca. 85 cm Ø, mange mindre sten, ikke skørnede, ingen sodning.

Anlæg 6

Mindre, uregelmæssig svagt sodet plamage. Ca. 8 m nord for anlæg 5.

Anlæg 7

Kæmpesten, ca. 120x170 cm, beliggende dels i ældre homogent muldrag, dels i undergrunden. Stenen er overlejret af op til 50 cm tykt lag gammelt muld. I fyld foran stenen er opsamlet et flintafslag (x 1). Muld taget af omkring sten i lille prøvefelt på ca. 70x200 cm. Der ses ca. 10 cm tykt sandet muld – ingen yderligere fund. Stenen blev vippet rundt med maskine – intet under stenen.

Anlæg 8

Lille samling af røde sandsten, meget møre, liggende i svagt muldet (?) grå ler ca. 40 cm Ø, ingen tegn på sodning. Naturlig stensamling?

Anlæg 9

Lille samling af røde sandsten, meget møre, liggende i svagt muldet (?) grå ler ca. 40 cm Ø, ingen tegn på sodning. Naturlig stensamling?

Anlæg 10

Rundet fyldskifte, ca. 110x140 cm, svagt sodet gråbrunt muldet ler, ingen skørnede sten.

Anlæg 11

Større rundet aflangt fyldskifte, svagt sodet leret muld, ca. 2,5x 4,5 m., ca. 50 cm dybt, uregelmæssig rundet bund. I overfladen sås stumper af brændt ler (x 9), deraf et med relief og spor af hvid kalk (se beskrivelse i fundliste). Der blev anlagt en tværgående snitgrøft (se T 16) hvori de to profiler blev dokumenteret (se T 17). Derefter blev anlægget bortgravet og genstande optaget. Fylden bestod overvejende af en gråbrun til brun meget leret muld, heterogen, partielt sodet, med sten og flintknolde, ikke skørbrændte (1). Visse partier var mindre (2) eller mere sodede (3). I fylden lå flere klumper af det brændte ler, under klumperne set på overfladen. Spredt i fylden lå skår af flere lerkar (x1-8), hvor facetterede randskår indikerer en datering af anlægget til yngre førromersk jernalder (se skitser 1:1, T 16). De brændte lerklumper kunne stamme fra nedbrudte reliefornamenterede og kalkede vægge eller kraftige ildbukke?

Anlæg 12

Svagt sodet plamage ca. 120x150 cm, under ældre muldrag. Bundrest af grube?

Anlæg 13

Aflang rundet sodet grube, ingen skørnede sten, siddende i gamle muldrag, ca. 110x190 cm, ca. 10-12 cm dyb, uregelmæssig spættet bund.

Anlæg 14

Lille rundet muldet sodet fyldskifte, ca. 90x100 cm, lidt trækul, i undergrundsler.

Anlæg 15

Stor rundet muldet sodet fyldskifte, ca. 2,5x3 m, partielt med trækul; der ses små stykker brændt ler i overfladen (ikke hjemtaget).

Anlæg 16

Diffust rundet plamage, svagt sodet ler, bund af grube? Ø ca. 130 cm. Ca. 11 meter nord for A 15.

Anlæg 17-22

Sodete kogestensgruber, sodet gråbrun muld, trækul ses, skørnede sten i alle, mindre sten og skærver. Anlæggene sidder i meget stenet undergrundsler, derfor ikke særlig dybt nedgravede

A 17: ca. 70x90 cm, dybde ca. 8-10 cm, uregelmæssig bund
A 18: ca. 110 cm Ø, dybde ca. 8-10 cm, uregelmæssig bund
A 19: ca. 70 cm Ø
A 20: ca. 60x100 cm
A 21: ca. 60x100 cm, dybde ca. 5 cm, uregelmæssig bund.
A 22: ca. 50 cm Ø.

Anlæg 23

Gammelt opfyldt vandløb, mørkbrun stenet muld (1), stedvist sodet; i fylden ses lidt flint. Forløbet er omgivet af brun homogen muld, mindre stenet (2). Ligger i tilknytning til A 17-22.

Anlæg 24

Del af lavning, sandsynligvis del af samme vandløb som A 23, samme fyld, ca. 2-3 m bredt.

Anlæg 25

Rundet diffust sodet fyldskifte, ca. 90 cm Ø, med lidt brændt flint og lidt trækul. Få cm dyb, bund af grube?

Anlæg 26

Stort rundet fyldskifte, ca. 320x420 cm, mørkt brunt meget muldet ler, spættet med lyst brungult undergrundsler og trækul (1). Der ses lidt hvidbrændt flint. Anlægget blev snittet med maskine og tegnet i profil (se T 18). Nederst ses et lag af sortbrunt humøst ler med meget trækul (2). Uregelmæssig bund, max dybde ca. 40 cm.

Anlæg 27

Rundet stenet fyldskifte, mange skørbrændte skærver, ca. 150x175 cm. Snittet med maskine. Anlægget bestod af mørkt gråbrunt humøst sandet ler med trækul og ildskørnede sten (1); anlægget ligger i gammelt muldrag (2).

Anlæg 28

Aflangt muldet fyldskifte ca. 150x420 cm, brun leret muld, iblandet lyst undergrundsler. Anlægget blev snittet på tværs to steder (se T 3) for at undersøge om det var en grav. Det østlige snit viste et ca. 10 cm tykt uregelmæssigt afgrænset lag af diffus lys brun svagt muldet leret sand. Det vestlige snit viste en ca. 40 cm dyb uregelmæssig fordybning, samme fyld. Ikke grav.

Anlæg 29

Stort rundet fyldskifte, ca. 3,5x5 m, brun leret muld, iblandet lyst undergrundsler. Diffus ca. 10-20 cm dyb muldfarvning (ikke grube?)

Anlæg 30

Sodet rundet fyldskifte, forstyrret af nyere dræn tværs igennem.

Anlæg 31

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, få sodede sten/skærver, mange små stykker trækul. 5-8 cm

uregelmæssig bundrest, diffust sodet leret sand. Ca. 100 cm Ø.

Anlæg 32

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, trækul. Ca. 80 cm Ø.

Anlæg 33

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækul. Udgår, nyere nedgravning til dræn.

Anlæg 34

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækul. Ca. 120x180 cm.

Anlæg 35

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækul. Ca. 80 cm Ø.

Anlæg 36

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækul. Ca. 100 cm Ø.

Anlæg 37

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt skørnede sten og trækul. 8-10 cm uregelmæssig diffus bundrest med skørnede skærver, 5-15 cm. Ca. 140 cm Ø.

Anlæg 38

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld. Ca. 70 cm Ø.

Anlæg 39

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækul, en del små stykker skørnede sten. Ca. 180x220 cm.

Anlæg 40

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, svag trækulfarvning, lidt trækul, pakket med knytnevstore ildpåvirkede sten (1). Under lag 1 ses et kompakt lag tyndt lag med trækul (se T 21). Gruben ligger i gammel muld. Ca. 80 cm Ø, dybde ca. 20 cm.

Anlæg 41

Rundet fyldskifte, gråbrun leret muld, lidt trækulfarvning, få små sten. Ca. 140 cm Ø.

Anlæg 42

Større sodet amorft fyldskifte, ca. 4x4,5 m, med skørbrændte skærver. Snittet med maskine. Anlægget ses at bestå af to sammenhængende gruber, hvor den østligste skærer den vestlige. Begge har lidt uregelmæssig rundet bund, den østlige ca. 36 cm dyb, den vestlige ca. 72 cm. Den østlige består af sort trækulsholdigt humøst let sandet ler (1), i en nedgravning af heterogent brungråt let humøst let sandet ler (2). Den vestlige består af mørkt gråbrunt trækulsholdigt humøst let sandet ler (3), i en nedgravning af brungråt let humøst sandet ler (4) og brungult let sandet ler (5). I begge gruber ses skørnede sten.

Anlæg 43

Rundet pletvist sodet fyldskifte, lidt små skørbrændte sten. Ca. 100x140 cm. Delvist liggende i gammel muld.

Anlæg 44

Rundet pletvist sodet fyldskifte, ca. 150x180 cm. Delvist liggende i gammel muld. Både A 42,43 og 44 ligger ca. 50 m øst for lavning med snoet vandløb (A 23), på et lille plateau der skræner ned mod lavningen.

Anlæg 45

Svagt sodet rundet fyldskifte, ca. 150x200 cm, diffust sodet mørkbrunt muldet sand, lidt trækul, ingen skørnede sten at se.

Anlæg 46

Diffust rundet plamage, blandet af brun sodet muld og gult sand, pletter af trækul og stumper af brændte sten, virker forstyrret. Sidder i gamle muld. Ca. 140 cm Ø.

Anlæg 47

Diffust rundet plamage, blandet af brun sodet muld og gult sand, pletter af trækul, virker forstyrret. Sidder i gamle muld. Ca. 300 cm Ø.

Anlæg 48

Større rundet fyldskifte, ca. 3 m Ø, mørkbrun sandet muld; rundt langs kanten af anlægget ses i overfladen en bræmme af sodet fyld med trækul, op til 10-15 cm bred, med skørbrændte sten i. Anlægget er delvist gravet ned i gammelt muldlag og undergrund. Anlægget blev snittet med maskine og var 140 cm dybt og lidt uregelmæssigt rundbundet (se T 19). Fylden i anlægget bestod af flere buede eller grydeformede opfyldshorisonter, i alt ca. 5. Nederst i nedgravningen ses et lag af lyst gråbrunt let humøst let sandet ler, blandet med undergrundsler (4); i dette lag er nedgravet en kogestensgrube bestående af mørkt gråbrunt humøst let sandet ler med trækul og brændte sten (6). Over og omkring denne ses et lag af lyst gråbrunt let humøst let sandet ler (3), igen overlejret af sortbrunt humøst let sandet ler med trækul og stumper af ildskørnede sten (2) (hvilket svarer til den bræmme der kunne ses i overfladen). Oveni (2) ses en grydeformet opfyldning af gråbrunt humøst let sandet ler med enkelte sten og trækul (1). Der synes at være tale om et større anlæg hvor der er anlagt mindst 2 kogestensgrubelignende anlæg (6) og (2), dels dybt nede i gruben (6), derpå dels pakket langs gruben sider (2). Til slut er anlægget fyldt op med muld (1).

Anlæg 49

Aflangt fyldskifte, amorft, ca. 150x500 cm, meget heterogen fyld bestående af pletter af brun muld, sodet muld og gult undergrundssand. Der ses i den nordlige ende nister af brændt ler og hvidbrændte knuste flintstykker; kunne ligne bunden af et anlæg, ligger lige under pløjelag.

Anlæg 50

Rundet fyldskifte, sodet gråbrun muld, mange skørnede og sodede sten, afsprængte. Ca. 100x140 cm.

Anlæg 51

Rundet fyldskifte, sodspættet gråbrunt muldet sand, med trækulsstykker og skærver af sodede skørbrændte sten. Ca. 80x100 cm.

Anlæg 52

Rundet fyldskifte, sodspættet gråbrunt muldet sand, med trækulsstykker og skærver af sodede skørbrændte sten. Ca. 80x100 cm.

Anlæg 53

Mørktbrunt homogent sandet muld med enkelte sten. Opfyld i del af lavning, liggende lige ved siden af de to kogestensgruber A 51 og 52, som ligger lige i kanten til det laveste sted, dvs. ved bredden af oprindeligt vandhul.

Anlæg 54

Rundovalt fyldskifte, mørkbrunt leret sandet muld med pletter af sodning og trækul og stumper af skørbrændte sten, lidt ubrændt ben (ikke hjemtaget). Ca. 2,5x3,5 m. Snittet med maskine, dog ikke særlig dyb. Der ses et tyndt lag med brunt humøst let sandet ler med lidt trækul (1); dette overlejrer en lille rundet nedgravning ca. 80 cm Ø, ca. 16 cm dyb, med fyld af gråbrunt humøst let sandet ler med meget trækul (2).

Anlæg 55

Rundet fyldskifte, ca. 200x250 cm. Snittet med maskine. Der ses en ca. 40 cm dyb nedgravning, bestående af to laghorisonter; nederst ses et lag af lyst brunt til gråbrunt homogent sandet, leret muld, let blandet med undergrundsler (3); dette er overlejret af mørkbrun leret sandet muld med trækul og ubrændte dyreben (1)(2). Herfra stammer også lidt keramikskår (x 14) af BZ eller ÆJA karakter, samt stumper af rødbrændt ler magret med organisk materiale, der ses aftryk af strå (2A)(x 15).

Anlæg 56

Diffust pletvist sodet fyldskifte ca. 130x170 cm, brun sandet muld med lidt skørnede stenstumper, liggende i gammel muld.

Anlæg 57

Rundovalt fyldskifte, ca. 140x200 cm, mørkbrun til gråbrun leret sandet muld, en smule trækulfarvning ses partielt, meget homogen fyld.

Anlæg 58

Rundet fyldskifte, partielt sodet, mange små skærver af skørbrændte sten. Ca. 120 cm Ø.

Anlæg 59

Rundet fyldskifte, mørkbrunt partielt sodet leret gruset muld, flere sodede og skørbrændte afsprængte sten samt hvidbrændt flint. Ca. 140 cm Ø.

Anlæg 60

Diffust sodet let muldet sand, ca. 100 cm Ø, bunden af grube, ligger lige under pløjelag.

Anlæg 61

Diffust sodet gulbrunt svagt muldet sand, bundrest af grube, ca. 10 cm dyb. Ca. 100 cm Ø.

Anlæg 62

Diffust sodet gulbrunt svagt muldet sand, bundrest af grube, ca. 10 cm dyb. Ca. 80 cm Ø.

Anlæg 63

Diffust sodet gulbrunt svagt muldet sand, bundrest af grube, ca. 10 cm dyb. Ca. 60 cm Ø.

Anlæg 64

Større rundet let uregelmæssigt fyldskifte, mørk brun leret homogen muld med trækulsnister. Ca. 2,5x4,5m.

Anlæg 65

Sodet mørkbrun uregelmæssig muldet plamage, ca. 1,3x3,0 m.

Anlæg 66

Rundet partielt sodet mørkbrunt leret muldet fyldskifte med stumper af skørbrændte sten. Ca. 150 cm Ø.

Anlæg 67

Rundet partielt sodet mørkbrunt leret muldet fyldskifte med færre stumper af skørbrændte sten. Ca. 120 cm Ø. Anlægget kan ikke entydigt adskilles fra A 68 i overfladen (se T 5) (se herunder).

Anlæg 68

Større aflangt fyldskifte, gråbrun homogen leret muld med trækulsnister. Ca. 2,5x7 m. Anlægget kunne ikke i overfladen adskilles fra A 67 (se T 5). Der blev anlagt et snit med maskine på tværs af den lange grube. I snitgrøften forsvandt fylden i ca. 45 cm's dybde i uregelmæssige plamager, ligesom der blev påtruffet en plamage med flere skår af samme kar (x 16 og 17) af BZ-ÆJA karakter. Fylden i anlægget bestod af brungråt let humøst let sandet ler med trækulsstykker (1), derunder sås lyst brungråt let humøst let sandet ler opblandet med guldbrun ler og en smule trækul (2); keramikken sås på bunden af dette lag (x 16 og 17).

Efter registrering af nordre snitprofil blev resten af gruben afgravet i tynde lag med maskine, hvorved et nyt anlæg A 68A fremkom i anlæggets nordre del, tæt på A 67.

Anlæg 68A

Rundet muldet fyldskifte ca. 150 cm Ø, fremkommet ca. 10 cm nede i fylden til A 68, bestående af nederst et grydeformet lag/"foring" af lysgrå svagt muldet ler med enkelte stykker trækul og groftmagrede opløste skår (x 19) (2); oveni ses en fordybning af gråbrun leret muld, homogen, med mange små stykker trækul, dog ingen sodning, et enkelt skår (x 20) af BZ karakter.

Anlæg 69

Et større amorft fyldskifte ca. 2,5x3,5 m, bestående af mørkt gråbrunt leret muld med en hel del små trækulsnister. I det sydvestlige hjørne ses en kraftigere koncentration af trækul samt små stykker skørbrændt sten.

Anlæg 70

Mindre rundovalt fyldskifte med mørkbrunt leret muld med trækulsnister, tæt pakket med skærver af sodede skørbrændte sten. Ca. 80x150 cm.

Anlæg 71

Større let uregelmæssigt rundet fyldskifte, ca. 3x3,5 m, mørkbrun leret muld med en del opløste trækulspletter, spredte mindre og skørnede, opløste sten, lidt spredte pletter med opløste skår (x 21).

Anlæg 72

Rundet fyldskifte ca. 200 cm Ø, mørkbrunt leret muld med mange sodplamager, tæt pakket med små sodede skørbrændte sten og skærver, max. 10 cm Ø, de allerfleste 8-10 cm. Nogle sten er helt opløste.

Anlæg 73

Rundovalt fyldskifte, ca. 180x240 cm, bestående af gråbrun leret muld med ikke skørbrændte sten, heterogen fyld (1) (se T 22). Ved afgravning forsvinder fylden uregelmæssigt mod den stenede gulbrune undergrundsler, ca. 10 cm tykt lag. I fylden ses spredt flere lerkarskår (x 22) af ÆJA? karakter. I den sydlige ende af anlægget se en lille rundet fordybning ca. 15 cm dyb af samme fyld som (1) dog mere sodet og med lidt trækul (2). Der ses i (2) en pakning af mindre og sodede sten, der synes lagt. Omkring denne og under ses flager af skår i ét lag (x 23-25), de fleste skår ses i en koncentration foran den store jordfaste sten. Et offeranlæg?

Anlæg 74

Større rundet fyldskifte, lige ved siden af A 73, ca. 2x3,5 m, bestående af gråbrun leret muld med sten; i overfladen ses opløste skår (ikke hjemtaget). Snittet med maskine; anlægget er rundbundet og ca. 60 cm dybt, består af en blandet nedre horisont af gulbrunt let humøst let sandet ler med trækul og trækulsnister (3) og lyst brungråt let humøst let sandet ler med trækul (4); oveni dette ses en horisont af gråbrunt let humøst let sandet ler med trækulsnister (1) og mørkt gråbrunt let humøst let sandet ler (2). Alle lagene er temmelig stenede.

Anlæg 75

Rundet fyldskifte ca. 120 cm Ø, brun leret muld, partielt stærkt sodet, tæt pakket med små skårbrændte skærver og afsprængte sten, 5-10 cm Ø.

Anlæg 76

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Mørk gråbrun leret muld med en del små trækulsnister. Der ses lidt brændt ler i overfladen (ikke hjemtaget).

Anlæg 77

Rundet fyldskifte ca. 150 cm Ø. Mørk gråbrun leret muld med en del små trækulsnister.

Anlæg 78

Rundet fyldskifte ca. 100x200 cm. Mørk gråbrun leret muld med en del små trækulsnister.

Anlæg 79

Rundet fyldskifte ca. 80x100 cm. Mørk gråbrun leret muld med en del små trækulsnister.

Anlæg 80

Lille rundet fyldskifte, ca. 80 cm Ø. Gråbrun leret muld med lidt trækul og en del skørbrændte sten, de fleste dog taget af plov/maskine. Få cm bundrest.

Anlæg 81-111 ses omkring delvist bevarede vandhul:

Anlæg 81

Rundet fyldskifte, ca. 120 cm Ø. Gråbrun muldet ler, mange skørbrændte sten 5-15 cm, partielt ses trækul.

Anlæg 82

Rundet fyldskifte, ca. 250 cm Ø. Gråbrun muldet ler, mange skørbrændte sten 5-15 cm, partielt ses trækul.

Anlæg 83

Rundet fyldskifte, ca. 100 cm Ø. Sort leret muld med meget opløst trækul, mørkest mod bunden af anlægget; mange sortsvedne ildpåvirkede sten, 1-12 cm Ø; let spidsbundet ca. 30 cm dyb.

Anlæg 84

Aflangt fyldskifte ca. 60x300 cm. Øverst ses et lag af svagt sodet gråbrun leret muld med skørbrændte sten (1), nederst kulsort sodet leret muld (2) med meget skørbrændte sten, fra små skærver op til 25 cm. Den 3 m lange lidt atypiske kogestensgrube er ca. 40 cm dyb og rundbundet.

Anlæg 85

Rundet fyldskifte ca. 60 cm Ø. Pletvist sodet leret muld med lidt trækul.

Anlæg 86

Rundet fyldskifte ca. 40 cm Ø. Pletvist sodet leret muld med lidt trækul.

Anlæg 87

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Stærkt sodet leret muld med små skørbrændte skærver.

Anlæg 88

Rundet fyldskifte ca. 70 cm Ø. Øverst ses et lag af svagt sodet gråbrun leret muld med skørbrændte sten (1), nederst kulsort sodet leret muld (2) med meget skørbrændte sten, 5-10 cm Ø.

Anlæg 89

Rundet fyldskifte ca. 60 cm Ø. Pletvist sodet gråbrun muld, få skørbrændte skærver.

Anlæg 90

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Svagt sodet gråbrun leret muld, få små stykker trækul.

Anlæg 91

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Svagt sodet gråbrun leret muld, få små stykker trækul.

Anlæg 92

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Sodet gråbrun leret muld, diffust, ingen skørbrændte sten ses. Lidt trækul.

Anlæg 93

Rundet fyldskifte ca. 150 cm Ø. Sodet gråbrun leret muld, diffust, ingen skørbrændte sten ses. Lidt hvidbrændt flint og mange bittesmå stykker trækul – frø? Prøve taget (x26).

Anlæg 94

Rundet fyldskifte ca. 100x140 cm. Kraftigt sodet leret muld. Forstyrret af nyere dræn.

Anlæg 95

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Svagt sodet gråbrun leret muld. Lidt trækul, ingen sten.

Anlæg 96

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Svagt sodet gråbrun leret muld. Lidt trækul, ingen sten.

Anlæg 97

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Moderat sodet gråbrun muldet ler, uregelmæssigt afgrænset mod undergrunden. Enkelte skørnede mindre sten og flintknolde (i nedre del) (1).

Anlæg 98

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Moderat sodet gråbrun muldet ler, uregelmæssigt afgrænset mod undergrunden. Enkelte skørnede mindre sten og flintknolde (i nedre del) (1).

Anlæg 99

Rundet fyldskifte ca. 100x140 cm. Svagt sodet sortgrå let muldet ler, ingen sten at se. I snit ses den at være mere gråbrun til gulligbrun i fyllden (1).

Anlæg 100

Rundet fyldskifte 60 cm Ø. Partielt svagt sodet muldet ler, lidt trækul ses i små stykker.

Anlæg 101

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Svagt sodet let muldet ler.

Anlæg 102

Rundet fyldskifte ca. 150 cm Ø. Svagt sodet gråbrunt leret muld, svag sodning under flad sandsten.

Anlæg 103

Ringformet grøft, ca. 3x3,7 m. Grøftbredde ca. 1 m. Let rundbundet til fladbundet tværsnit ca. 25-40 cm

dyb; fylden består af lyst gråbrunt svagt muldet let, med lidt naturlige sten og flintknolde samt lidt trækulsnister. Intet at se inden for ringgrøften i prøvegrøft (se T 20).

Anlæg 104

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Kraftigt sodet gråbrun muld, mange skørbrændte sodede sten, flere meget opløste, stenstørrelse 10-15 cm. Fra overfladen et flintafslag (x 27).

Anlæg 105

Rundet fyldskifte ca. 120 cm Ø. Kraftigt sodet gråbrun muld, mange skørbrændte sodede sten, flere meget opløste, stenstørrelse 10-15 cm. En trækulsprøve udtaget (x 28).

Anlæg 106

Rundet fyldskifte ca. 100x150 cm. Kraftigt sodet gråbrun muld, mange skørbrændte sodede sten, flere meget opløste, stenstørrelse 10-15 cm.

Anlæg 107

Rundet fyldskifte ca. 80 cm. Kraftigt sodet gråbrun muld, mange skørbrændte sodede sten, flere meget opløste, stenstørrelse 10-15 cm.

Anlæg 108

Rundet fyldskifte ca. 70 cm Ø. Partielt sodet gråbrun leret muld, ingen skørnede sten at se.

Anlæg 109

Partielt sodet gråbrun leret muld blandet med gult undergrundsler (1). Få skørnede små sten. Uregelmæssigt rundet bund ca. 20 cm dyb.

Anlæg 110

Rundet fyldskifte ca. 180 cm Ø. Partielt sodet gråbrun leret muld, lidt trækul, ingen skørnede sten er synlige på overfladen.

Anlæg 111

Rundet fyldskifte ca. 140 cm Ø. Pletvist sodet gråbrun leret muld, lidt trækul, lidt skørbrændte sten.

Anlæg 112

Langovalt fyldskifte ca. 110x220 cm. Stærkt sodet, sort til brunsort leret muld, enkelte skørnede sodede stenstumper; lige under pløjelag (ligger ca. 22 m øst for den stående dyssetomt).

Anlæg 112A

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Sodet leret muld, meget skørnede sten og trækul.

Anlæg 113

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Partielt stærkt sodet brun til brunsort leret muld, delvist gravet ned i gammel muld. Ingen skørnede sten at se i overfladen.

Anlæg 114

Uregelmæssigt rundet fyldskifte ca. 2x2,8 m. Diffuse pletter af sodet leret muld. Få cm bundrest af grube, ligger lige under pløjemuld.

Anlæg 115

Ovalt fyldskifte ca. 120x200 cm. Diffuse pletter af sodet leret muld, lidt små stumper af skørnede sten. Få cm bundrest af grube, ligger lige under pløjemuld.

Anlæg 115A

Aflangt fyldskifte ca. 90x250 cm. Muldet partielt sodet ler, lidt skørnede sten.

Anlæg 116-131 ligger indenfor et samlet område.

Anlæggene er indbyrdes ens, de skørnede sten er ca. 10-15 cm. Anlæggene ligger i gammel muld, mellem flere store jordfaste sten.

Anlæg 116

Rundet fyldskifte ca. 80 cm Ø. Mørkbrun leret muld, svagt sodet, lidt trækul, tæt pakning af skørbrændte mindre sten og skærver samt ildskørnet flint.

Anlæg 117

Rundet fyldskifte ca. 120x150 cm. Mørkbrun leret muld, sort sodet fyld under to store sten, der også er sodede på undersiden. Ildpåvirkede mindre flintknolde.

Anlæg 118

Rundet fyldskifte ca. 80x160 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 119

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 120

Rundet fyldskifte ca. 150 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 121

Rundet fyldskifte ca. 150 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 122

Rundet fyldskifte ca. 150 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 123

Rundet fyldskifte ca. 100x150 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 124

Rundet uregelmæssigt fyldskifte ca. 150x250 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 125

Rundet fyldskifte ca. 240 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 126

Rundet fyldskifte ca. 100x150 cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 127

Rundet fyldskifte ca. 180 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint.

Anlæg 128

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 129

Rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 130

Rundet fyldskifte ca. 200x350 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt en del stykker hvidbrændt flint, især i anlæggets østlige del.

Anlæg 131

Rundet fyldskifte ca. 250x300 cm Ø. Mørkbrun til sortbrun leret muld, ildskørnede sten og skærver samt lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 132

Lille rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Mørk gråbrun muld.

Anlæg 133

Lille rundet fyldskifte ca. 50 cm Ø. Mørk gråbrun muld. 7 m nord for A 132.

Anlæg 134

Aflangt fyldskifte ca. 90x260 cm. Svagt sodet mørkbrun muld, en enkelt skørnet sten (naturlig?). Snitgrøft på tværs gennem anlægget. Fylden er ca. 12-20 cm dyb, let rundbundet/uregelmæssigt afgrænset mod undergrunden. I fylden ses en enkelt skørnet sten. Diffus fyld. Ligner fyld i øvrige kogebeanlæg (ikke grav).

Anlæg 135

Ovalt fyldskifte ca. 160x260cm. Mørkbrun til sortbrun leret muld, partielt sodet, tæt pakket med

mange skørbrændte mindre sten og skærver, ca. 5-10 cm Ø, enkelte lidt større.

Anlæg 136

Aflangt fyldskifte ca. 80x200 cm. Svagt sodet mørkbrun leret muld, homogen. Ingen skørnede sten at se på overfladen. Snittet på tværs med ca. 50 cm bred snitgrøft. Ca. 15-20 cm uregelmæssig leret muld med lidt trækul i. Ligner ikke en grav.

Anlæg 137

Rundet let uregelmæssigt fyldskifte ca. 250x300 cm. Gråbrun homogen leret muld, ingen sodning eller sten.

Anlæg 138

Lille rundet fyldskifte ca. 70 cm Ø. Sodet leret muld med næsten helt opløst skørnet sten.

Anlæg 139

Rundet fyldskifte ca. 200 cm Ø. Forstyrret af dræn. Stærkt sodet leret muld.

Anlæg 140

Rundet fyldskifte ca. 90 cm Ø. Sodet brunsort til sort leret muld med stumper af skørbrændte sten.

Anlæg 141

Rundet fyldskifte ca. 170 cm Ø. Sodet gråbrunt leret muld, en hel del skørbrændte sten og skærver, 10-15 cm Ø. Enkelte helt opløste.

Anlæg 142

Rundet fyldskifte ca. 60 cm Ø. Sodet brun leret muld, lidt rester af skørbrændte sten. Sandsynligvis bund af grube, ligger lige under pløjelag,

Anlæg 143

Større rundet fyldskifte ca. 200x300 cm. Mørkbrun til brunsort leret muld.

Anlæg 144

Lille rundet fyldskifte ca. 60 cm Ø. Mørkbrun til brunsort leret muld. Svagt ildpåvirkede sten og flintknolde.

Anlæg 145

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Mørkbrun til brunsort leret muld.

Anlæg 146

Rundet fyldskifte ca. 100 cm Ø. Mørkbrun til brunsort leret muld. Lidt hvidbrændt flint.

Anlæg 147

Rundet fyldskifte ca. 100 cm. Mørkbrun til brunsort leret muld. Sten virker ikke varmpåvirkede.

Anlæg 148

Større amorft fyldskifte ca. 200x500 cm. Mørkbrun til brunsort leret muld. Lidt skørnet sten og hvidbrændte flintknolde.

Fundliste og -beskrivelse

X-nr	Anlæg	Grøft	Objekt
1	7	4	Et groft skiveformet flintafslag med cortex, 5 cm Ø.
2	11	5	Syv randskår af forskellige kar: Et randskår af kar med rundet/kugleformet bug, rundet let fortykket rand. Tre randskår, deraf to sammenhørende, af mindre kugleformet/rundbuget kar, hårdtbrændt, fint magret, let udfaldende rundet rand. Et randskår i tre dele af større hårdtbrændt kar, let fortykket, bredt facetteret rand (skitse). YFRJ IIIa. Et lille randskårsfragment af kar med lige afskåret rand. Et meget dårligt bevaret randskår med let fortykket lige afskåret rand. To sammenhørende skår af lille kar med let fortykket bredt facetteret rand (skitse). YFRJ IIIa.
3	11	5	Fem bundskår: Et bundskår af kar med flad bund og udadgående underside. Et lille bundskårsfragment. Et bundskårsfragment med let udkrænget standflade. Et bundskår med udfliget standflade. To sammenhørende bundskår af større hårdtbrændt fintmagret, kar, bræmmme af fastbrændt sort skorpe langs indersiden af bunden. Konveks underdel, flad standflade.
4	11	5	Mærket "randskår A": En skårflage af hårdtbrændt større kar, rundbuget, lige afskåret rand, svagt facetteret (skitse af randskår). To sideskår af samme type kar.
5	11	5	Mærket "randskår B": Et randskår af kar med rundet bug og let udfaldende lige afskåret, let fortykket rand (ydside af skår borteroderet). Et mindre randskår af samme kartype. Et sideskår af samme kartype.
6	11	5	Mærket "randskår C": To dårligt bevarede randskår af kar med let udfaldende lige afskåret rand, let fortykket. Et kraftigt tykt bugskår af større kar med rund bug.
7	11	5	Ca. 1 kilo sideskår af forskellige hårdtbrændte kar, de fleste med rundet bug, i forskellig størrelse.
8	11	5	Ca. 1 kilo "grus" og små stumper af keramik af samme kartyper som ovenfor.
9	11	5	Ca. 4 kilo klumper af brændt ler, store og små stykker, meget uens brændt, rødbrændt på en tilsyneladende yderside, der på nogle stykker er glattet/pudset; stykkerne er sortbrændte på indersiden. Et stykke er specielt, med 1,7 cm bredt reliefbånd ca. 0,5 cm forhøjet på ydersiden, samtidig ses spor af hvidt materiale, kalk? Fra vægge?? (skitse).
10	11	5	Ca. 300 g diverse stumper af dyreben og tænder, bl.a. kvæg.
11	11	5	To små hvidbrændte stumper rørknogle (fugl?)
12	11	5	To små poser med trækul.
13	55	17	Mærket "2". Ca. 200 g dyreben og tænder, ituslåede, af bl.a. kvæg og svin, ribben, lemmeknogler, kæbedele
14	55	17	To groftmagrede sideskår af hårdtbrændte kar, det ene tykt.
15	55	17	En lille pose med brændte små lerklumper.
16	68	23	Ca. 1 kg groftmagrede dårligt bevarede sideskår, mindre hårdbrændte, kraftige skår (større kar), BZ-ÆJA.
17	68	23	To fragmenter af bundskår af samme kartype som x 16, flad bund, udadgående underside.
18	68	23	En lille pose trækulsstumper.

19	68A	23	Ca. 1 kg groftmagrede tykvæggede skår af større kar, op til 1,5 cm tyk væg. BZ?
20	68A	23	Mærket "lag 2". Et sideskår, som x 19.
21	71	25	Tre små skårgnallinger af groftmagret keramik.
22	73	26	Mærket "nordende lag 1". Ca. 200 g hårdtbrændte sideskår, glattet men uregelmæssig yderside, sortbrændt skorpe på indersiden. ÆJA?
23	73	26	Mærket "2". Syv randskår af samme kar, deraf 4 sammenhørende 2 og 2, lige og tyk rand, lige afskåret (skitse).
24	73	26	Mærket "2". Ca. 1 kg sideskår, groftmagrede, hårdtbrændte, glattet men uregelmæssig yderside. Sorte fastbrændte skorper på indersiden (same kartype som x 23).
25	73	26	Mærket "2". Ca. 500 g "grus" og stumper af samme keramik som x 24.
26	93	29	Prøve af forkullet frø/korn?
27	104	29	Mærket "overflade". Et lille groft skiveformet afslag med cortex.
28	105	29	En lille pose trækul.
29	109	29	Mærket "tegning". En naturlig flintafsprængning. Kasseret.
30			Mærket "felt 29, 475/500". Et skeformet flintafslag med cortex, tyndt, ¾ af kant er retoucheret, en skraber.
31		33	Mærket "nord i grøft, pløjelag". Et groft skiveformet afslag, med lidt cortex, retouche langs ¾ af kanten.
32		36	Mærket "nær A 136, pløjelag". En lille rygflække, ca. 6,5 cm.
33		36	Mærket "Ved D remise"(den stående dyssetomt). Et groft skiveformet afslag med cortex, retouche langs ca. ½ af kanten, Ø ca. 6 cm.
34		40	Mærket "syd, gammel muld". Et groft uregelmæssigt flintafslag, med retoucheret spids – et bor, spids ca. 2 cm lang.
35		41	Mærket "felt, pløjelag". En kraftig rygflække, længde ca. 9,5 cm, retouche langs ene langside.
36		1	Mærket "grøft 1". En kraftig rygflække med tilhugning langs ene side, kraftig retouche – afslag af flintøkse? Ca. 12x3,5 cm.
37		4	Mærket "nær rundkørsel, gl. muldlag". En skiveskraber af groft uregelmæssigt afslag med lidt cortex, Ø ca. 5 cm.
38		10	Mærket "pløjelag, bund, nær rundkørslen". Et groft aflangt afslag, lidt retouche? ved basis?
39		11	Mærket "sydlige del, bund af pløjelag". Et groft fladt afslag med cortex.
40		11	Mærket "bund af pløjelag", ved bakketop (markens midte)". En grov flække med cortex.
41		13	Mærket "syd, gl. muld". En grov kraftig flække med cortex.
42		13	Mærket "nord, bund af gl. muldlag". En flad flække med cortex, let hvidpatineret.
43		15	Mærket "nord, bund af gl. muld". Et groft uregelmæssigt afslag med cortex.
44		15	Mærket "bund af muld, bakkeskråning, syd". Et fladt uregelmæssigt afslag med lidt cortex.
45		16	Mærket "bakke, syd, gl. muldlag". Et lille tyndvægget groftmagret sideskår, hårdtbrændt, tykkelse ca. 0,5 cm, oldtid.
46		21	Mærket "nord, gl. muldlag". En flad tynd flække.
47		25	Mærket "nord, gl. muld nær lavning". Et skiveformet afslag af kugleflint, med cortex.

48	27	Mærket "syd, gl. muldlag". En lille tyk flække med cortex.
49	28	Mærket "gl. muld, bakke". Et groft kraftigt flækkeafslag med cortex.
50	29	Mærket "grubefelt, nord, gl. muld". Et skiveformet afslag med cortex, hvidbrændt, krakeleret.

Tegningsliste

Nr.	Type	Skala	Anlæg	Initialer
1	Plan	1:100	4,5,7-11,13-15	BBH
2	Plan	1:100	17-23	BBH
3	Plan	1:100	27-29,31-41,42-44	BBH
4	Plan	1:100	46-55,57-59,61-63	BBH
5	Plan	1:100	64, 66-75	BBH
6	Plan	1:100	76-79,114-115	BBH
7	Plan	1:100	116-131	BBH
8	Plan	1:100	135,137-139, 143-148	BBH
9	Plan	1:100	90-93	BBH/KC
10	Plan	1:100	Grøft 29	BBH/KC
11	Plan	1.100	94-103	BBH/KC
12	Plan	1:100	103-111	BBH/KC
13	Plan	1:100	81-89	BBH/KC
14	Plan	1:100	Vandhul	BBH
15	Plan	1:100	Vandhul	BBH
16	Plan	1:20	11	BBH/KC
16	Profil	1:1	Randskår fra A 11	BBH
17	Profil	1:20	11, nord- og sydprofil	KC
18	Profil	1:20	26,27,68A	JC/BBH
19	Profil	1:20	42,48,54,68,71,74	JC
20	Profil	1:20	83,84,88,103,105,109	BBH/KC
21	Profil	1:20	40,55,97,98	BBH/KC
22	Plan	1:10	73	BBH
22	Profil	1:1	Randskår fra A 73	BBH

Fotoliste

Film 1 – 200 ASA farve papir

Afventer film – defekt?

Nr	Objekt	Set fra	Dato
1-4	A 48 , snit	Syd	11/11
5-6	A 68, flade ca. 45 cm under overflade, maskinsnit tværs gennem anlæg	Øst	11/11
7-8	A 68, detail af keramik	Øst(lod)	11/11
9-10	Do., med del af nordre profil	Sydpøst	11/11
11-14 ca.	Arbejdsfotos ved maskinafrømning af A 68		11/11
15-18 ca.	Bund af kar i A 68 A		12/11

Film 1 – 200 ASA farve dias Fra liste for 2004:114B

Nr	Objekt	Set fra	Dato
11	Prøvegravningsområdet, felter ved grøft 27-33	sydpøst	16/11
12	Prøvegravningsområdet, felter ved grøft 27-33	sydpøst	16/11
13	Prøvegravningsområdet, i baggrunden "Højbo"	sydpøst	16/11
14	Prøvegravningsområdet, i baggrunden "Højbo"	sydpøst	16/11
15	Prøvegravningsområdet, i baggrunden felt 114C	øst	16/11
16	Prøvegravningsområdet, i baggrunden felt 114C	øst	16/11

Film 1 – s/h 24x36 100 ASA Fra liste for 2004:114B Afventer film og justering af liste!

Nr	Objekt	Set fra	Dato
10	Prøvegravningsområdet, felter ved grøft 27-33	sydpøst	16/11
11	Prøvegravningsområdet, felter ved grøft 27-33	sydpøst	16/11
12	Prøvegravningsområdet, i baggrunden "Højbo"	sydpøst	16/11

13	Prøvegravningsområdet, i baggrunden "Højbo"	sydøst	16/11
14	Prøvegravningsområdet, i baggrunden felt 114C	øst	16/11
15	Prøvegravningsområdet, i baggrunden felt 114C	øst	16/11

Litteratur

- Borby Hansen, B. 2004: Kogestensgruber – almindelige med mystiske! Liv og Levn 18. Næstved Museum.
- Jensen, J. Danmarks Oldtid bd. 1 – 3